

งานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่ได้รับคัดเลือก เพื่อนำเสนอผลงานวิจัยแห่งชาติ 2553 (Thailand Research Expo 2010)

วันที่ 26 - 30 สิงหาคม 2553 ณ ห้องบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ (ชั้น 22)
ศูนย์ประชุมบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์ ราชประสงค์ กรุงเทพฯ

เอกสารประกอบการนำเสนอผลงานวิจัย

❖ การนำเสนอภาคการประชุม

1. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์และใช้ ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติป่าต้นน้ำบ้านสบสัน อย่างยั่งยืนตามวิถีมณีปัญญาท้องถิ่นอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง
ของ ผศ.วิวัฒน์ หมั่นการ

หน้า 5

❖ ไปสเตอร์นำเสนอในงานภาคนิทรรศการ

1. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์และใช้ ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าต้นน้ำบ้านสบสันอย่างยั่งยืนตามวิถีมณีปัญญาท้องถิ่นอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง
ของ ผศ.วิวัฒน์ หมั่นการ
2. วัดพม่า / ไทใหญ่ในจังหวัดลำปางกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ของ ดร.เจือจันทร์ วงศ์พลกานันท์
3. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรถม้าจำลองของชุมชนบ้านต้นธงชัย
สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ จังหวัดลำปาง ของ อาจารย์ นันทิยา สมสรวย
4. โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ของ อาจารย์ ชูติมา คำบุญชู
5. การพัฒนาการรู้เรื่องการอ่าน ด้วยเครือข่ายหนุนเสริมการเรียนรู้เพื่อเด็กระดับ
ประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ของ ผศ.ดร.ดวงจันทร์ เดียววิไล
6. การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากต้นเข้าคลอนเพื่อการบำบัดโรคข้อเสื่อม
ของ ผศ.ดร.วิลาศ พุ่มพิมล
7. การศึกษาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดแบบมีส่วนร่วมธุรกิจกะลามะพร้าว
หมู่บ้านทุ่งบ่อแน่น ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตรจังหวัดลำปาง
ของ อาจารย์ อลิสา พรหมศิลป์
8. การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณ กรณีศึกษา
ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ของ อาจารย์ ชัดติยา ชติยวรา

หน้า 5

หน้า 7

หน้า 9

หน้า 11

หน้า 13

หน้า 16

หน้า 17

หน้า 19

ประวัติสถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำปาง มีชื่อเดิมว่า วิทยาลัยครูรำปาง ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2514 เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานนามวิทยาลัยครูใหม่ว่า “สถาบันราชภัฏ” จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันราชภัฏรำปางตามพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 และวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2547 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มีผลให้สถาบันราชภัฏทั่วประเทศเปลี่ยนสถานะเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ ตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2547 เป็นต้นมา

สถาบันวิจัยและพัฒนาได้ก่อตั้งพร้อมกับการเป็นวิทยาลัยครูรำปาง ภายใต้ชื่อเรียกต่างๆ กันเริ่มตั้งแต่เป็นส่วนหนึ่งของแผนงาน ต่อมาบทบาทของวิทยาลัยครูได้เปลี่ยนแปลงไป จึงได้รับการจัดตั้งเป็นศูนย์วิจัยและฝึกอบรม หลังจากที่ได้มีการออกพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏและขอบข่ายภาระงานของสถาบันราชภัฏรำปาง พ.ศ. 2543 ได้กำหนดชื่อหน่วยงานว่า “สำนักวิจัยและบริการวิชาการ” ในปี พ.ศ. 2546 สำนักวิจัยและบริการวิชาการได้แยกหน่วยงานออกเป็น 2 หน่วยงาน คือสำนักวิจัยและศูนย์บริการวิชาการ เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2548 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สถาบันวิจัยและพัฒนา” ตามกฎกระทรวงจัดตั้งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำปางกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2548 ออกตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 โดยได้มอบงานด้านการวิจัยและบริการวิชาการ สถาบันวิจัยและพัฒนาทำหน้าที่ประสานงานและสนับสนุนนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำปาง ในด้านการจัดการงานวิจัยและการจัดการความรู้ สู่ท้องถิ่นและสังคม

ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ สถาบันวิจัยและพัฒนา

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดบทบาทให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุงถ่ายทอด และพัฒนาเทคโนโลยี ทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู

จากบทบาทดังกล่าวสถาบันวิจัยและพัฒนาได้นำมากำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ ดังนี้

ปรัชญา

การวิจัย บริการวิชาการ และการจัดการความรู้ สู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน สังคม และท้องถิ่น

วิสัยทัศน์

สถาบันวิจัยและพัฒนาเป็นหน่วยงานบริหารจัดการงานวิจัยและบริการวิชาการ เพื่อส่งเสริมงานวิจัยและการบริการวิชาการ สร้างเครือข่ายวิจัยภายนอก สู่การพัฒนามหาวิทยาลัย ท้องถิ่น และสังคม สามารถแข่งขันในระดับสากลได้

พันธกิจ

1. ส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ และการวิจัยเพื่อการพัฒนา
2. ส่งเสริมการบริการวิชาการและการนำองค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อการพัฒนา
3. ส่งเสริมการบูรณาการการจัดการองค์ความรู้จากงานวิจัย เพื่อการพัฒนาและบริการวิชาการ

นโยบายและแผนพัฒนา

“สร้างพันธมิตรและเครือข่ายความร่วมมือทางการวิจัยและบริการวิชาการ โดยส่งเสริมสนับสนุนและกระตุ้นให้เกิดการทำวิจัย พัฒนาบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยให้มีทักษะการทำวิจัย ดำเนินการต่อยอดผลงานวิจัย เพื่อยกระดับการจัดการงานวิจัย ให้ได้ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ และนำไปสู่ การใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งส่งเสริมและผลักดันการให้บริการวิชาการของหน่วยงานต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัย เพื่อตอบสนองของความเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และสามารถแข่งขันในระดับสากลได้ ”

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา

1. สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยทำการวิจัยและนำไปใช้ประโยชน์ในสาขาวิชาต่างๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การดำเนินงานและพัฒนาท้องถิ่น
2. พัฒนาบุคลากรในมหาวิทยาลัยให้มีขีดความสามารถในการทำวิจัย การเผยแพร่ การใช้ประโยชน์ จากงานวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ
3. ทำการเผยแพร่ผลการวิจัย การให้บริการข่าวสารและประสานงานในการเสาะแสวงหาแหล่งทุนอุดหนุนการวิจัย
4. ทำการวิจัยเพื่อพัฒนามหาวิทยาลัย และให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อมหาวิทยาลัย
5. จัดทำและเผยแพร่ระบบฐานข้อมูลงานวิจัย รวมทั้งผลักดันให้กลุ่มเป้าหมายนำไปใช้
6. ทำหน้าที่ประสานงานและสนับสนุนให้ หน่วยงานจัดการความรู้ และบริการวิชาการ ตามความต้องการของท้องถิ่น
7. วิเคราะห์ประเด็นและแนวโน้มของสถานการณ์ของสังคม
8. พัฒนาวิทยวิจัยหรือชุดวิจัยร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหา ตามความต้องการของท้องถิ่น
9. จัดวางระบบบริหารจัดการความรู้จากงานวิจัยและงานสร้างสรรค์
10. จัดวางระบบและกลไกในการบริการทางวิชาการแก่สังคม

เป้าหมาย

1. มีงานวิจัยเกี่ยวกับท้องถิ่นและสากล
2. มีแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัยทั้งภายนอกและภายในเพิ่มขึ้น
3. มีเครือข่ายการวิจัยและบริการวิชาการ
4. มีองค์ความรู้ที่นำมาใช้ในการบริการวิชาการ
5. มีแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันวิจัยและพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ
6. มีอาจารย์สร้างผลงานทางวิชาการในด้านงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและสร้างองค์ความรู้ตามพันธกิจ
7. มีระบบฐานข้อมูล และสารสนเทศด้านงานวิจัย

ยุทธศาสตร์การวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยให้เกิดงานวิจัยที่มีคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ 1	สร้างกลุ่มนักวิจัย
กลยุทธ์ที่ 2	สร้างเครือข่ายภาคีการวิจัย
กลยุทธ์ที่ 3	สร้างวิทยวิจัย และผลงานสร้างสรรค์

- กลยุทธ์ที่ 4 ระดมและหาแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย
- กลยุทธ์ที่ 5 วางกลไกการติดตาม การสร้างแรงจูงใจ และการหนุนเสริมการทำวิจัย และผลงานสร้างสรรค์
- กลยุทธ์ที่ 6 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดการความรู้จากผลงานวิจัย และผลงานสร้างสรรค์
- กลยุทธ์ที่ 7 สนับสนุนการเผยแพร่และตีพิมพ์ผลงานการวิจัย และผลงานสร้างสรรค์
- กลยุทธ์ที่ 8 จัดการและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา
- กลยุทธ์ที่ 9 สร้างกลไกการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากกระบวนการวิจัย และผลงานสร้างสรรค์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างระบบและกลไกในการบริการวิชาการแก่สังคม

- กลยุทธ์ที่ 1 สร้างกลุ่มผู้บริการวิชาการจากงานวิจัย และผลงานสร้างสรรค์
- กลยุทธ์ที่ 2 สร้างเครือข่ายภาคีการบริการวิชาการจากงานวิจัย และผลงานสร้างสรรค์
- กลยุทธ์ที่ 3 บูรณาการงานวิจัยสู่การบริการวิชาการและบูรณาการการบริการวิชาการ กับหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน
- กลยุทธ์ที่ 4 ระดมและหาแหล่งทุนสนับสนุนการบริการวิชาการจากงานวิจัย และผลงานสร้างสรรค์
- กลยุทธ์ที่ 5 วางกลไกการติดตาม การสร้างแรงจูงใจ และการหนุนเสริมการบริการวิชาการจากงานวิจัย และผลงานสร้างสรรค์
- กลยุทธ์ที่ 6 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดการความรู้จากการบริการวิชาการจากงานวิจัย และผลงานสร้างสรรค์
- กลยุทธ์ที่ 7 สนับสนุนการเผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยี งานวิจัยและผลงานสร้างสรรค์

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างระบบฐานข้อมูล เพื่อพัฒนางานวิจัย และการบริการวิชาการ

- กลยุทธ์ที่ 1 จัดทำข้อมูลด้านต่าง ๆ เพื่อการบริหารงานวิจัย การบริการวิชาการ และงานสร้างสรรค์
- กลยุทธ์ที่ 2 จัดทำข้อมูลเพื่อการเผยแพร่ และการบริการ
- กลยุทธ์ที่ 3 จัดทำข้อมูลเพื่อการบริหารงานวิจัย การบริการวิชาการ และงานสร้างสรรค์
- กลยุทธ์ที่ 4 สร้างกลไกการเผยแพร่งานวิจัย การบริการวิชาการ และงานสร้างสรรค์

กลุ่มเรื่องที่เป็นประเด็นเร่งด่วนตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2551-2553)

1. การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจอย่างพอเพียง
2. ความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล
3. การปฏิรูปการศึกษา
4. การจัดการน้ำ
5. การพัฒนาพลังงานทดแทน
6. การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกและลดการนำเข้า
7. การป้องกันโรคและการรักษาสุขภาพ
8. การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ
9. เทคโนโลยีใหม่และเทคโนโลยีที่สำคัญเพื่ออุตสาหกรรม
10. การบริหารจัดการการท่องเที่ยว

กลุ่มเรื่องที่เป็นประเด็นเร่งด่วนในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่และสังคม

1. ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี / องค์ความรู้สู่ชุมชน
2. ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นสู่สากล
3. ด้านปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนากำลังคนตามความต้องการท้องถิ่น
4. ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมตามแนวทางโครงการในพระราชดำริ
5. ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยและงานสร้างสรรค์
6. ด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน
7. ด้านการจัดการประสิทธิภาพเชิงนิเวศเศรษฐกิจ (Eco-Efficiency) ให้กับกลุ่มวิสาหกิจ

บทสรุปงานวิจัย

**การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ
ป่าต้นน้ำบ้านสบลิ้นอย่างยั่งยืนตามวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง**

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิวัฒน์ หมั่นการ อาจารย์พงศธร คำใจหนัก อาจารย์รัชฎาภรณ์ ทองแป้น
อาจารย์อำนาจ สงวนกลาง อาจารย์วิเชิด ทวีกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกฤษต์ เก้าศิริ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการศึกษา
บริบทชุมชนป่าต้นน้ำบ้านสบลิ้นด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
ปัจจัยพื้นฐานกายภาพและดัชนีชี้วัดความอุดมสมบูรณ์ด้าน
ชีววิทยา ศึกษาประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์
เพื่อการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับสถานภาพ การวางแผน และ
รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และ
ปฏิบัติการศึกษารูปแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสม
ต่อวิถีของชุมชนป่าต้นน้ำบ้านสบลิ้นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์
และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการศึกษา ภาคสนาม ตลอดจนเงื่อนไขของชุมชนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาเกี่ยวกับข้อ
กำหนดและดัชนีความยั่งยืนจากชุมชนโดยมีการรวบรวมข้อกำหนดและดัชนีจากทางวิทยาศาสตร์และใช้แบบสอบถาม
จำนวน 165 คริวเรือนในการสำรวจข้อมูลบริบทหมู่บ้านและตั้งประเด็นคำถามในการสืบเสาะภูมิปัญญา จากผู้รู้แต่ละส่วน
ของสังคมโดยแยกตามหน้าที่ บทบาทของแต่ละบุคคลในพื้นที่โดยรวบรวมข้อมูล ข้อกำหนดและดัชนี ปัญหาและอุปสรรคที่
ได้ศึกษา นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมและการสร้างแผนที่

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษาวิจัยเป็นที่ราบเชิงเขาจนถึงภูเขาลาด ถูกใช้ประโยชน์
สำหรับทำการเกษตร ที่อยู่อาศัย การเก็บหาของป่า ป่าอนุรักษ์ ป่าใช้สอย การวิเคราะห์ความเหมาะสมของทรัพยากรดิน
โดยดินมีคุณภาพต่ำในพื้นที่ทำนาข้าวเนื่องจากขาดการบำรุงดินตลอดจนการใช้ที่ดินอย่างเข้มข้น การวิเคราะห์ปริมาณและ
คุณภาพของทรัพยากรน้ำ พบว่าปริมาณน้ำธรรมชาติ มีเพียงพอสำหรับการเกษตร คุณภาพน้ำในลำน้ำและเหมืองฝายอยู่
ในเกณฑ์มาตรฐาน การวิเคราะห์ การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากป่า มีรากฐานมาจากการสังเกตสภาพแวดล้อมและการ
ใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ มีการเรียนรู้จากธรรมชาติ การนับถือศาสนาพุทธ และเชื่อในเรื่องผีผสมผสานกับ
ความรู้และเทคโนโลยีจากภายนอกที่เรียนรู้ด้วยตนเองและมีผู้อื่นถ่ายทอด แล้วสังสมไว้ในรูปของพิธีกรรมเพื่อการอนุรักษ์

และใช้ประโยชน์โดยมีการปรับบทบาทหน้าที่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และถ่ายทอดผ่านความเชื่อเรื่องผี การประกอบพิธีกรรมและผ่านระเบียบในการรักษาป่าที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ด้วยความสามารถของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และการสำรวจระยะไกล ฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ที่ได้จัดทำขึ้นร่วมกับข้อมูลแสดงเป็นแผนที่เฉพาะเรื่อง (Thematic map) รูปแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสม ต่อวิถีของชุมชนป่าต้นน้ำบ้านสบสัน พบว่าแนวทางสำคัญต้องทำความเข้าใจในหลักการปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงโดยหันมาทบทวนประสบการณ์และสิ่งดีของชุมชนเพื่อให้ชาวบ้านได้สัมผัส ในความสำเร็จ แม้ว่าจะเป็นสิ่งเล็กน้อยแต่เป็นการทำให้ชาวบ้านสามารถเข้าถึงและอธิบายผลเพื่อนำไปสู่ การประมาณตน และการสร้างภูมิคุ้มกัน อย่างประสบการณ์และบทเรียนที่ทางชุมชนได้ประสบความสำเร็จในการจัดการป่าต้นน้ำ

การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติป่าต้นน้ำบ้านสบสัน อย่างยั่งยืนตามวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถสร้างฐานข้อมูลแผนที่เฉพาะเรื่อง (Thematic map) ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว การเรียกค้น ปรับปรุง แก้ไขข้อมูลทำได้ง่าย นอกจากนี้รูปแบบและวิธีการจัดระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการตัดสินใจดำเนินการวางแผน ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดจนสร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อมในฐานทรัพยากรร่วมกับพื้นที่อื่น ๆ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จะช่วยให้การวิเคราะห์และสร้างแบบจำลองในการวางแผนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากใช้ร่วมกับข้อมูลดาวเทียม ดังนั้นเทคนิคและวิธีการที่ใช้ ในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้หน่วยงานท้องถิ่นมีความสามารถในการอนุรักษ์ พัฒนาและ ใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

บทสรุปงานวิจัย

วัดที่มีศิลปะแบบพม่าในจังหวัดลำปางกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ดร.เจื้อจันท์ วงศ์พลกานันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกรัตต์ เก้าศิริ

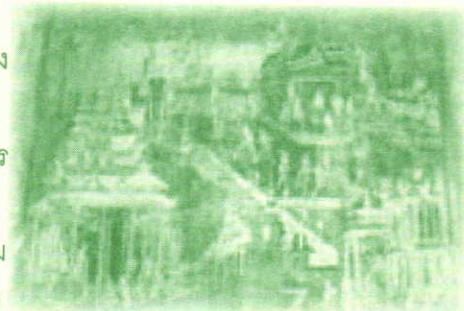
อาจารย์อานาจ สงวนกลาง อาจารย์รัชฎาภรณ์ ทองแป้น อาจารย์พงศธร คำใจหนัก
คณะครุศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

บทนำ

วัดที่มีศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมแบบพม่าในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปางมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 9 วัด ซึ่งประกอบด้วย วัดศรีชุม วัดไชยมงคล วัดศาสนโชติการาม วัดจองคำ วัดม่อนสัณฐาน วัดม่อนจำศีล วัดศรีรองเมือง วัดป่ารวกและวัดท่ามะโอ และมีความพยายามในการรักษาสถาปัตยกรรมแห่งความเป็นวัดพม่าไว้ให้ได้มากที่สุด แต่เนื่องจากปัจจุบันวัดที่มีศิลปะแบบพม่าในจังหวัดลำปางมีเจ้าอาวาสเป็นคนไทยเกือบทั้งหมด เนื่องจากตามระเบียบของการปกครองคณะสงฆ์ของประเทศไทยนั้นเจ้าอาวาสต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยและได้รับการอุปสมบทโดยคณะพระสงฆ์ไทย และวัดเหล่านั้นต้องปรับปรนให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบันตามอัตภาพของตนเอง ผลที่เกิดขึ้นก็คือการอนุรักษ์ถาวรวัตถุภายในวัดเพื่อธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ดั้งเดิมจึงไปอย่างไม่มีผู้จะรื้อรันทัก เนื่องจากการขาดการประสานงานหรือสร้างความร่วมมือกับชุมชนอันเป็นที่ตั้งของวัด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททางด้านประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่ส่งผลต่อการก่อกำเนิดและดำรงอยู่ของวัดที่มีศิลปะแบบพม่าในจังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางด้านสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมแบบพม่าที่มีต่อการสร้างวัดพม่าในจังหวัดลำปาง
3. เพื่อสำรวจศักยภาพของชุมชนอันเป็นที่ตั้งของวัดที่มีศิลปะแบบพม่าถึงความเป็นไปได้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดลำปางต่อไปในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้การวิจัยเอกสาร วิจัยภาคสนาม สัมภาษณ์นักวิชาการทางด้านสถาปัตยกรรมพม่าตลอดจนปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมแบบพม่า นอกจากนั้น ใช้การสังเกตทั้งแบบไม่มีส่วนร่วม และแบบมีส่วนร่วม ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนจัดเวทีประชาคม เพื่อแสวงหาแนวทางในการปลูกจิตสำนึกแห่งความภาคภูมิใจของคนในชุมชนที่มีต่อประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและมรดกทางวัฒนธรรมศักยภาพและแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดที่มีศิลปะแบบพม่า

ผลการวิจัย

วัดพม่ามีจุดกำเนิดที่คล้ายคลึงกันคือเป็นวัดที่บูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นจากวัดเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรือเป็นวัดที่สร้างขึ้นใหม่ในยุคที่การทำไม้ขนสักรุ่งเรืองในเขตภาคเหนือของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2383 - พ.ศ. 2433 เฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดลำปาง โดยมีเจ้าศรัทธาที่สำคัญ คือ คนสัญชาติพม่าที่ประกอบอาชีพทำไม้ขนสักหรือค้าไม้ขนสักที่อยู่ในบังคับของอังกฤษเจ้าอาณานิคม คนเหล่านี้มาจากกลุ่มชาติพันธุ์อันหลากหลายหลายในพม่า ได้แก่ พม่า ตองสู้ ไทใหญ่/ไตเงี้ยว และมอญ

ชาวพม่าที่เข้ามาประกอบอาชีพทำไม้ขนสักหรือค้าไม้ในเมืองลำปางได้นำเอาวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้ามาในเมืองลำปาง รวมไปถึงจนถึงบทบาทด้านศาสนาจึงมีการบูรณะวัดวาอารามบางแห่งที่ทรุดโทรมและสร้างวัดขึ้นใหม่หลายแห่งในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่โดยใช้ช่างฝีมือที่มาจากพม่าโดยตรง นอกจากนี้ ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาพระสงฆ์จากวัดเหล่านี้ยังมีการทำสังฆกรรมร่วมกัน คือ การสวดปาติโมกข์เป็นภาษาพม่าด้วยการเขียนไปประกอบพิธีกรรมดังกล่าว ณ วัดพม่าในจังหวัดลำปาง

อิทธิพลงานศิลปะแบบพม่าในงานศิลปกรรมในจังหวัดลำปางนั้นมักปรากฏในศาสนสถานและการสร้างบ้านเรือนเป็นส่วนใหญ่ วัดพม่านั้นเรียกว่า “จอง” หรือ “พญาจอง” ซึ่งลักษณะงานศิลปกรรมที่เนื่องในพุทธศาสนาแบบพม่ามีดังนี้ คือ วิหาร อุโบสถ พระพุทธรูป และเจดีย์

วิหาร ลักษณะวิหารแบบพม่านั้นจะวางตัวอาคารในแนวราบสร้างด้วยเครื่องปูนและเครื่องไม้ มีได้ถุนสูงโดยแบ่งออกเป็นสองส่วนใหญ่ คือ ส่วนห้องนอนและส่วนชาน วิหารนับว่าเป็นอาคารเอนกประสงค์ คือ เป็นทั้งหอฉัน กุฏิพร้อมกันด้วย ซึ่งจะแบ่งห้องย่อย ๆ ออกเป็นห้องโถงกลางวิหารเพื่อใช้ประดิษฐานพระพุทธรูป ด้านบนห้องโถงเป็นหลังคาที่มีโครงสร้างแบบหลังคาซ้อนลดหลั่นกัน 5-7 ชั้น เรียกว่าหลังคาทรงพญาธาตุ ทุกชั้นของหลังคาประดับด้วยโลหะฉลุลวดลายและประดับฉัตร เสาของวิหารวัดพม่านั้นมักจะสลักลวดลายและปิดทอง ลวดลายที่นิยมประกอบด้วยลายเครือเถาและพรรณพฤกษา ส่วนบนประดับรูปลอยตัว เช่น รูปเทวดาแบบตัวคิวปิดของยุโรป รูปนกยูง ซึ่งทุกส่วนล้วนประดับด้วยกระจกสีเขียว สีเหลือง สีแดง สีชมพู สีน้ำเงิน เพราะมีระดับความเข้มของสีคล้ายกับอัญมณีที่ใช้ประดับฉัตรของเจดีย์

อุโบสถ นิยมสร้างคล้ายกับวิหารแต่ไม่เป็นที่ปรากฏมากนัก อุโบสถที่เห็นชัดเจน คือ อุโบสถวัดศรีชุม มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส สร้างหลังคาซ้อนชั้นลดหลั่นกัน 5-7 ชั้นแบบทรงพญาธาตุ ภายในเป็นห้องโถงกว้างประดิษฐานพระพุทธรูป มีการประดับกระจกสีและลวดลายฉลุแผ่นไม้ประดับเช่นเดียวกับวิหาร นอกจากนี้ อุโบสถวัดพม่าในจังหวัดลำปางหลายแห่งก็ยังมีรูปลักษณะของอาคารแบบตะวันตกในยุคอาณานิคม ได้แก่ วัดท่ามะโอ วัดศรีทองเมือง วัดศาสนโชติการาม และวัดม่อนสันฐาน ซึ่งนับว่าเป็นการผสมผสานรูปลักษณะของสิ่งก่อสร้างในทางพุทธศาสนาในเชิงขนบตามที่ยอมรับกันในประเทศพม่าในยุคที่มีการสร้างวัดพม่าขึ้นในจังหวัดลำปางผนวกกับอิทธิพลของสถาปัตยกรรมแบบยุโรปเฉพาะอย่างยิ่งอังกฤษในยุคที่พม่าตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษโดยปกครองผ่านอินเดีย

พระพุทธรูป พระพุทธรูปแบบพม่านิยมสร้างด้วยหินหรือแร่ธาตุ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หินสีเขียว พุทธลักษณะเป็นแบบนั่งสมาธิราบ ปางมารวิชัย หรือที่เรียกในภาษาพม่าว่า “เตงเพลงเซว” พระพักตร์เป็นรูปสี่เหลี่ยม พระหนุมน พระนลาฏต่ำ พระขนงโค้งยาว พระนาสิกเป็นสันหนา พระโอษฐ์ยิ้ม พระเนตรเหลือบลงต่ำ ริมฝีพระโอษฐ์ยาว พระกรรณยาวโค้งจรดพระอังสา ห่มจีวรแบบเฉียง นิยมสร้างรั้วจีวรแบบเฉียงซึ่งเป็นอิทธิพลที่ได้รับจากพระพุทธรูปจีน นอกจากนี้ ยังนิยมประดับกระจกบริเวณผ้าสังฆาฏิ และยังมีการใช้อัญมณีประเภททับทิมประดับพระพุทธรูปทั้งองค์ เช่น พระพุทธรูปที่วัดศาสนโชติการาม เป็นต้น

เจดีย์ ลักษณะสำคัญของเจดีย์ทรงพม่าในลำปาง คือ ตั้งอยู่บนฐานเขียงสี่เหลี่ยมจัตุรัสในชั้นนี้ประดับเจดีย์รายไว้บนฐานในมุมทั้งสี่ของฐาน ถัดไปเป็นฐานย่อมุมซ้อนชั้นลดหลั่นกัน 3 ชั้น จากนั้นเป็นฐานแปดเหลี่ยมหรือฐานกลมประดับกับบัวรององค์ระฆังซึ่งมีลักษณะเตี้ยปากผายยาวออกในด้านข้าง ปล้องโชนิยมสร้างเป็นลวดบัวแบบกลมซ้อนชั้นลดหลั่นกัน ปลียอดแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นชั้นกลีบบัวคว่ำบัวหงายคั่นกลางด้วยลูกแก้ว ส่วนที่สองเป็นส่วนปลียอดรองรับฉัตร ฉัตรนิยมสร้าง 7 ชั้น ใช้เทคนิคฉลุแผ่นโลหะ

** เนื่องจากงานวิจัยนี้ยังอยู่ในระหว่างดำเนินการในขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งประกอบด้วยการใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์สำรวจเส้นทางการท่องเที่ยวไปยังวัดทั้ง 9 แห่ง ซึ่งเป็นสนามวิจัยและทดลองเส้นทางการท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดเวทีประชาคมเพื่อสำรวจศักยภาพของชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดที่มีศิลปะแบบพม่าในจังหวัดลำปางว่าชุมชนใดมีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต จึงยังไม่อาจสรุปผลการวิจัยโดยรวมได้ทั้งหมด โดยรายงานได้เพียงผลการวิจัยเบื้องต้นดังที่กล่าวมาแล้วว่าความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าไม้เป็นปัจจัยดึงดูดให้ชาวพม่าเข้ามาทำกิจการป่าไม้จนร่ำรวยจึงสร้างวัดศิลปะแบบพม่าขึ้นหลายแห่งในเมืองลำปาง วัดดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมแบบพม่าจากช่างฝีมือชาวมณฑลเซเชี่ย อย่างไรก็ตามการดำรงอยู่ของวัดพม่าหลายแห่งเป็นไปอย่างยากลำบากเพราะขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากรจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

บทสรุปงานวิจัย การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรถม้าจำลองของชุมชนบ้านต้นธงชัย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 จังหวัดลำปาง

อาจารย์นันทิยา สมสรวย

สาขาออกแบบประยุกต์ศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Email : Foryoufromart@hotmail.com

บทนำ

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในปัจจุบันมุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นสามารถพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการและเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น เนื่องจากหลักสูตรที่ใช้อยู่เป็นหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดขึ้นใช้สำหรับโรงเรียนทั่วประเทศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เนื้อหาและสาระบางส่วนไม่มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

การนำงานศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นของจังหวัดลำปางมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะนั้น พบว่ายังมีไม่มากนัก ทั้ง ๆ ที่จังหวัดลำปางเป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นของตนเอง มีวัดวาอารามและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และสัญลักษณ์ทางการท่องเที่ยวที่สำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดลำปาง คือรถม้า ปัจจุบันแม้จะใช้รถยนต์ในการเป็นพาหนะตามความเจริญของยุคสมัย แต่ชาวลำปางก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์นี้ไว้ ทั้งในการรับส่งผู้โดยสาร การนำไปทำเป็นของที่ระลึกในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของเมืองลำปาง รวมไปถึงความต้องการที่จะนำเรื่องราวเกี่ยวกับรถม้าไปถ่ายทอดให้กับเยาวชนรุ่นหลังเพื่อให้ความรักในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนและร่วมมือกันอนุรักษ์ต่อไป

ด้วยเหตุผลสำคัญดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรถม้าจำลองของชุมชนบ้านต้นธงชัย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 จังหวัดลำปางเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรถม้าจำลองของชุมชนบ้านต้นธงชัย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บข้อมูลเบื้องต้นเพื่อสร้างหลักสูตร โดยการศึกษาภาคสนามและสำรวจเอกสารงานของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการทำรถม้าจำลองของชุมชนบ้านต้นธงชัย

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นพื้นฐานในการร่างหลักสูตรเพื่อให้ได้เอกสารหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย หลักการของหลักสูตร จุดประสงค์ทั่วไป เนื้อหาขั้นตอนการทำรถม้าจำลอง ระยะเวลาเรียน การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และได้เอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย เอกสารประกอบการเรียน แผนการสอนจำนวน 16 แผน ใบความรู้ ใบงาน และแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตรท้องถิ่น โดยการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนจำนวน 1 ท่าน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้านทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) จำนวน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการทำรถม้าจำลองจำนวน 1 ท่าน ซึ่งประเมินโดยใช้แบบประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร โดยนำหลักสูตรบางส่วนไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำโทก - หัวดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 2 โดยคัดเลือกแผนการสอนแบบ

เจาะจงจำนวน 1 ใน 3 ของแผนการสอนทั้งหมด ได้แผนการสอนที่ 4 , 5 , 6 , 7 และ 16 นำผลจากการทดลองมาปรับปรุงแผนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จากนั้นนำหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเมืองลำปาง (ธงชัยศึกษา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 25 คน นำแผนการสอนมาใช้สอนตามที่กำหนดไว้จำนวน 16 แผน ใช้เวลาสอน 12 สัปดาห์ ระหว่างเรียนประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียนโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานและหลังจากสอนจบในแต่ละเรื่องทำการทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลที่ได้จากการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น

เอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย

1. แผนการสอน ประกอบด้วย ความคิดรวบยอด จุดประสงค์การเรียนการสอน คุณสมบัติและคุณธรรมที่ต้องการเน้น เนื้อหาขั้นตอนการทำรถม้าจำลอง แนวการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ซึ่งมีทั้งหมด 16 แผนการสอน

2. เอกสารประกอบการเรียนการสอน สำหรับผู้สอนและผู้เรียนอ่านเพิ่มเติม ประกอบด้วยเนื้อหา 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรถม้า

จังหวัดลำปาง หน่วยที่ 2 วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ ทำเปเปอร์มาเช่รถม้าจำลอง หน่วยที่ 3 ขั้นตอนการทำต้นแบบ และหน่วยที่ 4 ขั้นตอนการทำเปเปอร์มาเช่ รถม้าจำลอง

3. แบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อใช้ประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น มี 16 ชุด แต่ละชุดมีข้อสอบจำนวน 20 ข้อ เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก 10 ข้อ และข้อสอบแบบถูกผิด 10 ข้อ รวมจำนวนข้อสอบทั้งสิ้น 360 ข้อ

4. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน เพื่อใช้ประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้เรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น

การนำผลงานไปใช้ประโยชน์

ได้มีการนำหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในโรงเรียนเพื่อเผยแพร่เนื้อหาและขั้นตอนการทำรถม้าจำลองที่เหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดลำปางต่อไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาถึงกระบวนการทำรถม้าจำลองตั้งแต่การเลือกวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ วิธีการทำ ตลอดจนช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า การทำรถม้าจำลองเกิดจากการปรับให้เข้ากับความสำเร็จตามกาลเวลา ยวดยานต่าง ๆ ที่เริ่มมีมากขึ้น ความจำเป็นในการใช้รถม้าจึงลดลง ซึ่งการลดน้อยถอยลงของรถม้าได้เกิดการคิดประดิษฐ์รถม้าจำลองเพื่อยังคงความเป็นเอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยว และอนุรักษ์ส่วนประกอบของรถม้าโดยการย่อส่วนให้สมจริงที่สุด ส่วนวิธีการถ่ายทอดของช่างทำรถม้าจำลองจะไม่เหมือนกับการสอนในระบบโรงเรียน กล่าวคือ จะไม่มีการกำหนดชั่วโมงเรียน ไม่ได้กำหนดการสอนแน่นอนและไม่มีการอบในการเรียน การเรียนขึ้นอยู่กับความพร้อมและความต้องการที่จะเรียนของผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งความพร้อมด้านอารมณ์ของผู้เรียน ไม่มีการบังคับให้เรียน เน้นการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

การผสมผสานรถม้าจำลองกับกระบวนการเรียนการสอนทางศิลปะจากผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยได้ผสมผสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับกระบวนการเรียนการสอนในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้านทัศนศิลป์ สอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนการสอนศิลปะในระดับชั้นประถมศึกษาที่เกี่ยวกับการสร้างงานศิลปะว่า ผู้สอนกับผู้เรียนควรร่วมกันกำหนดชื่อเรื่องขึ้น แล้วให้ผู้เรียนในกลุ่มใช้เป็นเนื้อหาในการแสดงออกทางศิลปะ การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออกทางศิลปะตามชื่อเรื่องที่ได้ร่วมกันเลือกและเห็นว่ามี ความเหมาะสมนั้น ทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกได้อย่างสมบูรณ์

บทสรุปงานวิจัย

เส้นทางแห่งการเรียนรู้ของยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

อาจารย์ชุตินา คำบุญชู

สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Email : yuvavijai@hotmail.com

โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ระหว่าง สิงหาคม 2551 - กุมภาพันธ์ 2553

บทคัดย่อ

โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อประสานงานติดตามและสนับสนุนให้เยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดลำปาง ทำวิจัยในแนวประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์และวิถีชีวิตในเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น เกิดกระบวนการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ การถอดบทเรียนระหว่างเยาวชน นักวิจัย นักวิชาการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการ โดยมีการประสานงานกันเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษาและชุมชน ตลอดจนเป็นกลไกสนับสนุนการวิจัยให้กับเยาวชน เพื่อสังเคราะห์และประมวลองค์ความรู้อันจะนำไปสู่การให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยของเยาวชน และด้านการพัฒนาท้องถิ่น

การดำเนินงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางมีกิจกรรมและผลการดำเนินงานที่ทำให้เกิดการประสานงานและการจัดประชุมเพื่อพัฒนาจิตวิทยวิจัยสำหรับยุววิจัยในจังหวัดลำปาง มีการประชาสัมพันธ์โครงการและแนวทางการพิจารณาสนับสนุนโครงการยุววิจัย ๔ ผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดลำปางเขต 1-3 เว็บไซต์ www.childwatchlanna.com, www.lpru.ac.th และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีกระบวนการพิจารณาสนับสนุนข้อเสนอโครงการยุววิจัย ๔ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและทีมประสานงาน ร่วมกันพิจารณาจากเกณฑ์พิจารณาใน 3 ด้าน คือ เรื่องที่เสนอมีคุณค่าและความน่าสนใจ ความหลากหลายและกระจายของหัวข้อที่เสนอในพื้นที่ระดับจังหวัด และความสามารถของทีมวิจัยและครูที่ปรึกษาที่จะทำวิจัยให้สำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ตามข้อเสนอโครงการ มีการจัดประชุมชี้แจงเพื่อปรับปรุง แก้ไขข้อเสนอโครงการให้มีความสมบูรณ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิและทีมประสานงาน นอกจากนี้มีการประชุมประสานงานครูที่ปรึกษาและยุววิจัย (นักเรียน) ในแต่ละโครงการ ครูที่ปรึกษาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปแนวทางบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาโครงการร่วมกันและได้เสนอแนวคิดในการจัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกัน เกิดกิจกรรมการประชุมปฏิบัติการกลุ่มย่อยเรื่อง วิธีการวิจัย การเก็บข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งกลุ่มย่อยตามพื้นที่โรงเรียนที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกัน 6 กลุ่มย่อย และการประสานงานติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการวิจัยแต่ละโครงการด้วยการติดตามประเมินผลการเก็บข้อมูลและผลของการฝึกปฏิบัติเก็บข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ในการประชุมกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม

การดำเนินงานสามารถสังเคราะห์กระบวนการและพลังในการประสานงานเพื่อพัฒนาให้เกิดทีม ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางได้ดังนี้

1. กระบวนการประสานงานด้วยการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผ่านทางหนังสือราชการและพัฒนาเครือข่ายเว็บไซต์
2. กระบวนการประสานงานด้วยกิจกรรมการมีส่วนร่วมกับ Child Watch ภาคเหนือ
3. กระบวนการประสานสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการ และทีมประสานงาน

4. กระบวนการประสานสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู นักวิชาการ ความทรงจำร่วม และทีมประสานงาน โดยการสนับสนุนกำลังใจจากผู้บริหาร

5. กระบวนการประสานสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู ชุมชน ความทรงจำร่วม และทีมประสานงาน โดยการสนับสนุนกำลังใจจากผู้บริหาร

6. กระบวนการประสานสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู ชุมชน ผู้ปกครอง ความทรงจำร่วม นักวิชาการ โรงเรียนทำนุบำรุงวัฒนธรรม สื่อผู้ให้ความสนใจ และ ทีมประสานงาน โดยการสนับสนุนกำลังใจจากผู้บริหาร

มีกิจกรรมประชุมเรียนรู้ร่วมกันกับเครือข่ายยุววิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ชุมชน นักวิชาการ สื่อ และผู้ปกครอง บนพื้นฐานของ “กัลยาณมิตรทางวิชาการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” และผลการดำเนินงานที่ทำให้มีโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ระดับโรงเรียน รวม 24 โรงเรียน รวมจำนวนโครงการย่อย 71 โครงการย่อย รวมจำนวนยุววิจัย 281 คน และรวมคุณครูที่ปรึกษา 62 ท่าน

มุมมองจากยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง เป็นมุมมองที่มีความสัมพันธ์กับ ความทรงจำร่วมกันที่มีทั้งความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของผู้ให้ข้อมูลและบรรพบุรุษของผู้ให้ข้อมูล เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตและความเปลี่ยนแปลงแห่งวิถีชีวิต ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และความสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชนอื่น รวมทั้งชาวต่างชาติ

ถึงแม้ว่าความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน นับตั้งแต่ พ.ศ.2500 มาจนถึงปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงและวิถีชีวิตของคนในสังคมก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทว่าจากการร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบนผืนแผ่นดินลำปางนั้น การดำรงชีวิตที่มีความทรงจำร่วมกับความเชื่อมั่น ความศรัทธาใน “บ้านแก่งเมืองเก่า” ยังมีผลให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ยุววิจัยไปร่วมเรียนรู้นั้น ยังคงมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับ “บ้านแก่งเมืองเก่า” ด้วยสายสัมพันธ์ของความเชื่อร่วมกัน ความศรัทธาร่วมกัน และมีการประกอบประเพณี พิธีกรรม ทั้งในเรื่องของการแสดงออกทางการกระทำร่วมกัน การคิดร่วมกัน และมี “ของดีในชุมชนที่เป็นทั้ง คำแห่งฮีตฮอยป่าเวณี และของดีเพื่ออยู่ดีกินม่วน” ร่วมกัน ผ่านยุคแห่งความทรงจำร่วมกัน ดังนี้

1. ยุคสร้างบ้านแปงเมือง...ความผูกพันกับวีรบุรุษในตำนานของชุมชน (ก่อน พ.ศ. 1700 - 2300)

“บ้านแก่งเมืองเก่า” ในจังหวัดลำปางที่ยุววิจัยมีความทรงจำร่วมกันในยุคนี้ มีความสัมพันธ์กับ ความเลื่อมใสศรัทธาและความผูกพันกับ “ความภาคภูมิใจ” ในเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาภายในชุมชน จากรุ่นสู่รุ่น กล่าวถึง บรรพบุรุษในตำนานที่เป็นวีรบุรุษทั้งในลักษณะของบุคคลที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ และบุคคลที่มีความเป็นมนุษย์ ทว่ามีความเก่งกล้าสามารถในการสงคราม รวมทั้งวีรบุรุษที่มีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา พระภิกษุสงฆ์ในชุมชน

2. ยุคบ้านแก่งเมืองเก่า...ท่ามกลางความสัมพันธ์ที่หลากหลาย (พ.ศ. 2317-2480)

จากข้อค้นพบด้วยความสนใจร่วมกันของยุววิจัย ในช่วงเวลาที่ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปางมีบันทึกความทรงจำจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่และผู้ใหญ่ในชุมชน และสังเคราะห์ การเรียนรู้ดูวิจัยออกมาอีกยุคหนึ่ง คือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดลำปางที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตของบุคคลหลากหลายเชื้อชาติ ได้แก่ ชาวพม่า ชาวไทยใหญ่ ชาวลื้อ ชาวจีน ชาวอินเดีย ชาวอังกฤษ และชาวตะวันตก

3. ยุคบ้านแก่งเมืองเก่า...การเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ซับซ้อนทางเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2480-ปัจจุบัน)

ยุววิจัย ๙ ได้นำเสนอข้อค้นพบถึงช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2480 มาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะ ความทรงจำของผู้เฒ่าผู้แก่และผู้ให้ข้อมูลในชุมชนแต่ละชุมชนในอำเภอเมือง และอำเภอต่าง ๆ ความทรงจำเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเมื่อคนในท้องถิ่นลำปางและคนต่างถิ่นที่มาเยือน มีจุดประสงค์เพื่อการแสวงหารายได้ด้วยผลกำไรเป็นสำคัญ

บทสรุปงานวิจัย

โครงการวิจัยการพัฒนาสมรรถนะการอ่านของนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 ด้วยเครือข่ายทุนเสริมการเรียนรู้ จังหวัดลำปาง ในชุดโครงการเครือข่ายสถาบันการศึกษาในพื้นที่เพื่อทุนเสริมคุณภาพการเรียนรู้ ของเด็กและเยาวชน (LLEN)

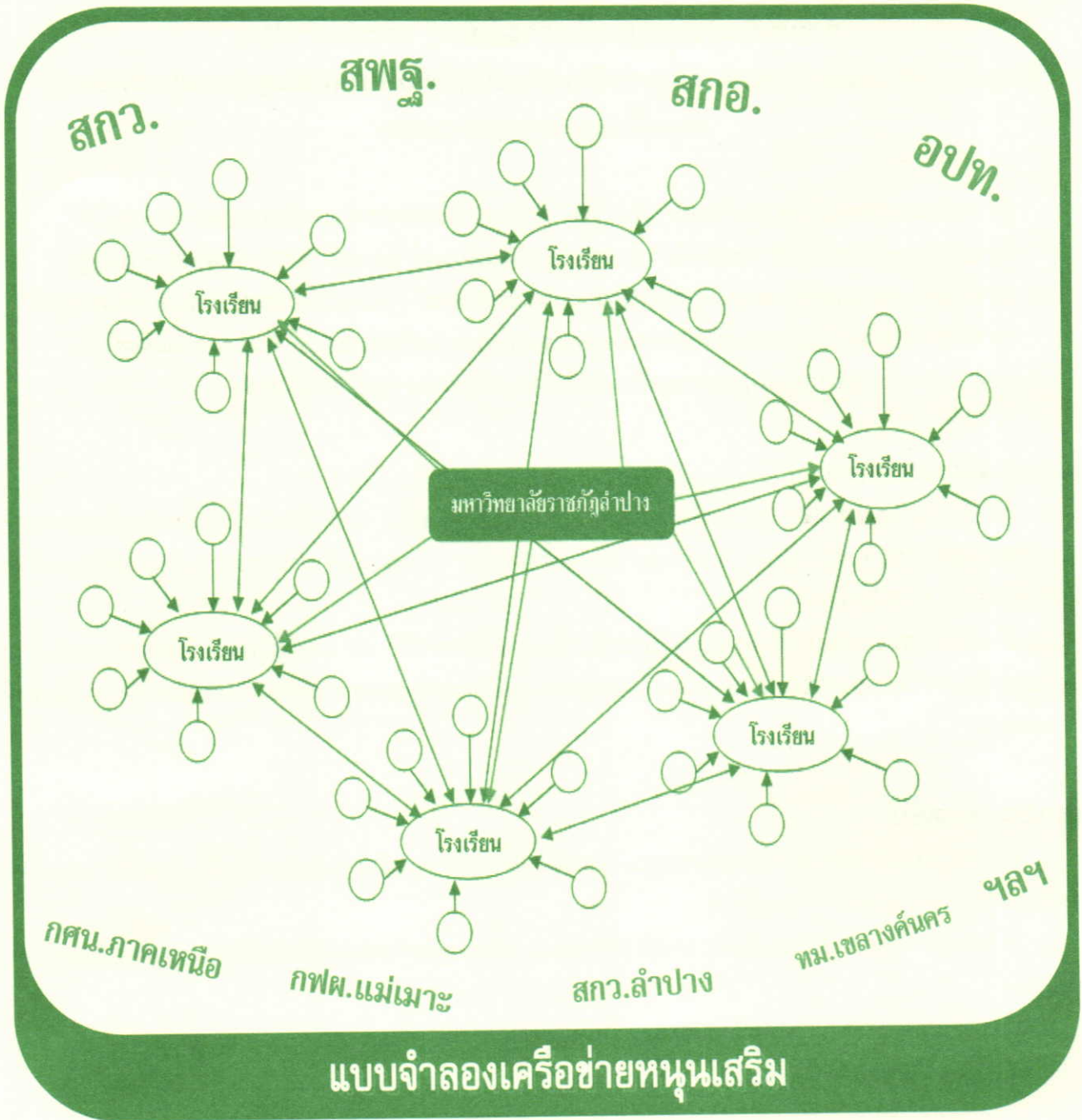
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงจันทร์ เตียววิไล¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ สำราญใจ¹
ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุปผา สมมะโน¹ อาจารย์ดร.วิไลลักษณ์ จันทวงษ์² อาจารย์ชุตติมา คำบุญชู¹
และอาจารย์ธนพร หมูคำ³ คณะครุศาสตร์¹ คณะวิทยาศาสตร์² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์³
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายชุมชนและสังคม
สนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553-2554

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแนวทางการร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ร่วมสนับสนุนทุนสำหรับจัดกิจกรรมเสริมคุณภาพการอ่าน เช่น ทุนด้านบุคคล ทุนด้านสถานที่ ทุนด้านทรัพยากร และทุนด้านงบประมาณ ในการพัฒนาเด็กระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ในจังหวัดลำปาง
2. เพื่อพัฒนาสมรรถนะการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยใช้รูปแบบเครือข่าย การหนุนเสริมจังหวัดลำปาง ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางเป็นแกนประสานร่วมมือระหว่างบุคคล โรงเรียน และองค์กรต่างๆ ในเขตพื้นที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนมีผลการประเมินด้านสมรรถนะ การอ่านดีขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการแล้ว โดยมีลักษณะนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้ต่าง ๆ รอบตัวได้
2. เครือข่ายภาคีทุกภาคส่วน มีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน เพื่อร่วมมือกันหนุนเสริมโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในจังหวัดลำปาง
3. สามารถแก้ปัญหาด้านการสอนอ่านของครู ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

โรงเรียนภาคีเครือข่ายนำร่องโครงการ

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1

อำเภอแม่เมาะะ โรงเรียนอนุบาลแม่เมาะะ โรงเรียนวัดบ้านเขมร โรงเรียนสบเมาะะวิทยา โรงเรียนวัดสบจาจ
โรงเรียนบ้านนาแซ้ โรงเรียนวัดท่าสี่ และโรงเรียนวัดหัวฝาย

อำเภอเมืองลำปาง โรงเรียนชุมชนบ้านฟอนวิทยา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีฯ

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 2

อำเภอสบปราบ โรงเรียนบ้านแม่กัวะ โรงเรียนบ้านหลาย โรงเรียนอนุบาลสบปราบ โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่ง และ
โรงเรียนชุมชนบ้านจัววิทยา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 3

อำเภอแจ้ห่ม โรงเรียนบ้านแป้น โรงเรียนชุมชนบ้านสา โรงเรียนบ้านใหม่ผ้าขาว โรงเรียนบ้านหนองนา
โรงเรียนอนุบาลแจ้ห่ม และโรงเรียนบ้านแม่ตา

ภาคีเครือข่ายความร่วมมือ

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 2
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 3
- สถาบันการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยภาคเหนือ
- ศูนย์ประสานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำปาง
- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย แม่เมาะะ
- เทศบาลเมืองเขลางค์นคร และภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชนอื่นๆ ในท้องถิ่น

Abstract

A New Polyoxypregnane glycoside from the Root of *Dregea volubilis* (L.f) Benth. ex Hook. f and its Chondroprotective Effect

¹Saksri Sanyachareernkul, ²Akanit Itghiarbha, ²Prachya Kongtawelert, ³Puttinan Meepowpan ⁴Narong Nuntasaeen, and ¹Wilart Pompimon

¹Laboratory of Natural Products, Department of Chemistry, Faculty of Science and Center for Innovation in Chemistry (PERCH-CIC), Lampang Rajabhat University, Lampang 52100 Thailand

²Thailand Excellence Center for Tissue Engineering, Department of Biochemistry, Faculty of Medicine, Chiang Mai University, Chiang Mai, 50200 Thailand

³Department of Chemistry, Faculty of Science and Center for Innovation in Chemistry (PERCH-CIC), Chiang Mai University, Chiang Mai 50200 Thailand

⁴The Forest Herbarium, Department of National Park, Wildlife and Plant Conservation, Ministry of Natural Resources and Environment, Bangkok 10900 Thailand

Problem statement: *Dregea* genus (Asclepiadaceae) is well known for the rich of steroid pregnane contents and these plants are famous for the potential to be applied as alternative biological activities. *Dregea volubilis* is the only species of *Dregea* genus in Thailand. The chemical and biological investigations of this plant are interesting to bioassay-guided fractionation, particularly chondroprotective effect.

Approach: The research was carried out to extract, isolate, purify and elucidate structure of the active compound from the roots *Dregea volubilis*. Both of the solvent extracts and isolated compound were evaluated with kinds of chondroprotection. i.e. S-GAG), HA, UA and production of matrix metalloproteinase-2 (MMP-2).

Results: Polyoxypregnane glycoside (PGG) or 12-O-benzoyl-8, 11-ditigloyl-3 β , 8 β , 11 α , 12 β , 14 β -pentahydroxy-pregn-14-ol, 20-one, -3-O-methyl- β -D-allopyranosyl (1 \rightarrow 4)- β -D-thevetopyranoside was isolated from the active ethyl acetate extract of the roots *Dregea volubilis*. The spectroscopic techniques were provided for success in structure determination. In addition, a new compound was the most powerful to biological activities. Chondroprotective effect of PPG on the degradation of sulfated glycosaminoglycan (S-GAG), hyaluronan (HA), uronic acid (UA) and production of matrix metalloproteinase-2 (MMP-2) in interleukin-1 β (IL-1 β)-stimulated porcine articular cartilage were also assessed. PPG was interestingly effective in reducing IL-1 β induced S-GAG, HA was released from cartilage explant and MMP-2 activity. Furthermore, PPG can reverse the effect of IL-1 β -reduced the levels of uronic acid remaining in cartilage tissue.

Conclusion: The PGG was possessed a potent chondroprotective activity using the IL-1 β stimulated cartilage explant model. Therefore, it is possible to use this compound as a new pharmacological agent for the management of degenerative joint diseases.

Key words: *Dregea volubilis*, Polyoxypregnane glycoside (PGG), Chondroprotective effect

Corresponding Author: Wilart Pompimon, Laboratory of Natural Products, Department of Chemistry, Faculty of Science, and Center for Innovation in Chemistry (PERCH-CIC), Lampang Rajabhat University, Lampang, 52100 Thailand. Tel&Fax: +665-3241052

บทสรุปงานวิจัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดแบบมีส่วนร่วมธุรกิจกะลามะพร้าว หมู่บ้านทุ่งบ่อแป้น ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

อาจารย์อลิสรา พรหมติลป นางสาวศิริขวัญ แซ่เต่า และนางสาวศิริขวัญ ศิริสวัสดิ์
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Email : Sutta.Krangkra@gmail.com

บทนำ

ในสภาพปัจจุบันพบว่า ปัญหาของธุรกิจกะลามะพร้าว หมู่บ้านทุ่งบ่อแป้น ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มีปัญหาในด้านของกลยุทธ์ทางการตลาด ทำให้ผู้ซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าวชะลอตัวลง ไม่มีการขยายตลาดผู้ซื้อสินค้า ผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว และร้านที่ผลิตสินค้าตัดราคาตัวเองรวมทั้งการที่ร้านค้าตั้งอยู่ในหมู่บ้าน ทำให้การเดินทางของลูกค้าไม่สะดวกนอกจากจะเป็นลูกค้าที่มีความคุ้นเคยกับทางธุรกิจอยู่แล้วเท่านั้น การตั้งร้านเพื่อขายผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว โดยส่วนมาก จะตั้งร้านในช่วงเวลา 9.00 น. ถึง 16.00 น. ทำให้ผู้ซื้อเดินทางมาชมสินค้าไม่ทัน หากมีผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าวออกแบบใหม่ผู้ซื้อ ต้องมาที่ร้านเท่านั้นจึงจะสามารถชมสินค้าได้ ทำให้ธุรกิจกะลามะพร้าวไม่สามารถขยายตลาดให้เพิ่มขึ้นได้ และผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากนัก หากธุรกิจกะลามะพร้าว หมู่บ้านทุ่งบ่อแป้นไม่สามารถที่จะขยายตลาดผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ได้ และขายตัดราคาตัวเอง นอกจากโรงงาน และธุรกิจแบบครอบครัวจะมีรายได้ที่ไม่เพียงพอแล้ว อาจส่งผลให้ชาวบ้านหรือเด็กที่เข้ามาทำงาน ไม่มีงานทำ คนในชุมชน ประชาชนทั่วไปไม่มีแหล่งการเรียนรู้ ชาวบ้านต้องไปทำงานห่างไกล รวมถึงธุรกิจแบบครัวเรือน อาจต้องปิดตัวลง

การศึกษา/วิจัยการศึกษาแนวทาง การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดแบบมีส่วนร่วมธุรกิจกะลามะพร้าว หมู่บ้านทุ่งบ่อแป้น ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง เป็นศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพที่มีอยู่ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

1. กลุ่มธุรกิจผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว ในรูปแบบโรงงาน มีลูกจ้างไม่เกิน 50 คน
2. กลุ่มธุรกิจผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว ในรูปแบบครัวเรือน
3. ผู้ชมหรือผู้ซื้อผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว หมู่บ้านทุ่งบ่อแป้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การผลิตและการตลาดธุรกิจกะลามะพร้าว หมู่บ้านทุ่งบ่อแป้น ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการขยายตลาดธุรกิจกะลามะพร้าว หมู่บ้านทุ่งบ่อแป้น ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง (3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมในการขยายตลาดผู้ซื้อผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว หมู่บ้านทุ่งบ่อแป้น ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

วิธีการวิจัยและการดำเนินงาน

กิจกรรมที่ 1 การรวบรวมข้อมูลสถานการณ์การผลิตและการตลาดธุรกิจกะลามะพร้าว หมู่บ้านทุ่งบ่อแป้น ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

กิจกรรมที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการขยายตลาดของธุรกิจกะลามะพร้าว หมู่บ้านทุ่งบ่อแป้น

ตำบลปางยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

กิจกรรมที่ 3 หาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมในการขยายตลาดผู้ซื้อกะลามะพร้าว

ผลที่ได้จากการดำเนินงาน

ผลการวิจัย ได้ข้อมูลทั่วไปและจุดแข็งจุดอ่อน ตลอดจนอุปสรรคและโอกาสของธุรกิจกะลามะพร้าว หมู่บ้านทุ่งป่อแป้น ตำบลปางยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างในรูปแบบโรงงานขนาดย่อม ผลิตผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว และกลุ่มตัวอย่างในรูปแบบครัวเรือน ซึ่งพบว่าธุรกิจกะลามะพร้าวมีศักยภาพในการผลิต แต่ขาดศักยภาพในการส่งสินค้าออกไปขายนอกชุมชน และด้านผลิตภัณฑ์ หากได้รับการส่งเสริมและการพัฒนาจะก่อให้เกิดการขยายตลาดได้

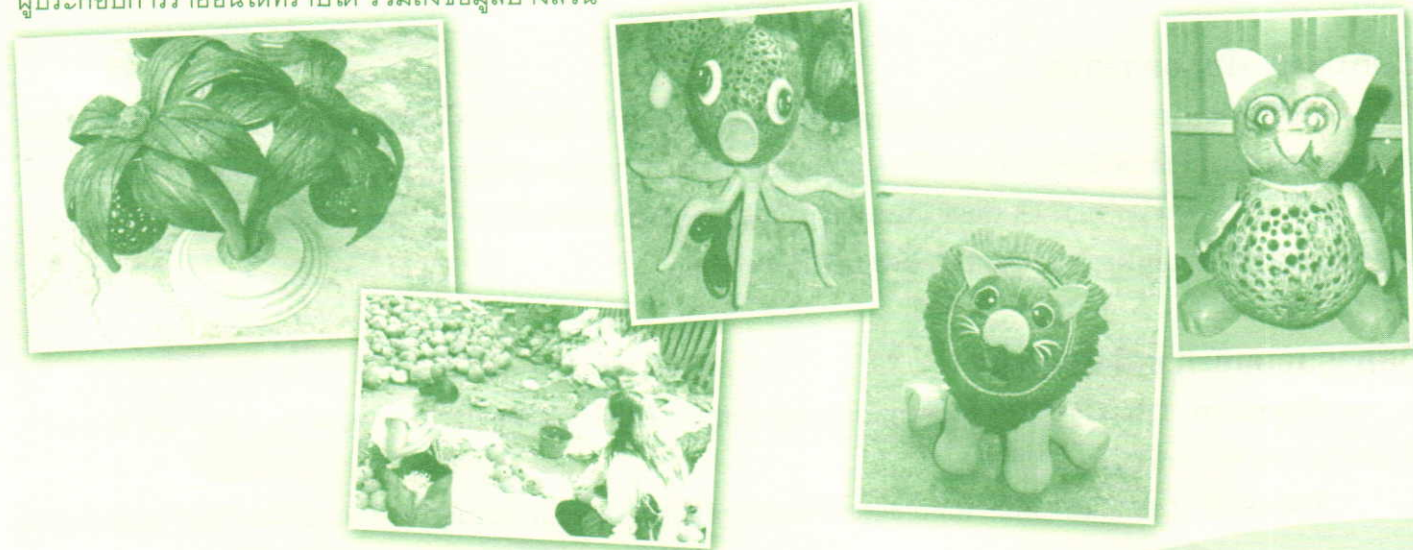
ผลการวิจัยได้ระบุสถานการณ์การผลิตและการตลาดรวมทั้งปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการขยายตลาด ซึ่งจุดสำคัญอยู่ที่การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ มีการหาแนวทางกลยุทธ์ที่เหมาะสม โดยเน้นกลยุทธ์ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผลิตสินค้าให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า และ กลยุทธ์ด้านการตลาด

การนำผลงานไปใช้ประโยชน์

ผลจากกิจกรรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง มีการนำผลการวิเคราะห์จากการหาค่า SWOT Analysis มาร่วมกันจัดหาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด หมู่บ้านทุ่งป่อแป้น ตำบลปางยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง และได้มีการนำกลยุทธ์การสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์มาทดลองใช้โดยการปรับปรุงการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ทำให้มีลูกค้าเมื่อเห็นผลิตภัณฑ์ก็มีการสั่งซื้อสินค้ามากขึ้น

อภิปรายผล

1. โครงการการศึกษาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดแบบมีส่วนร่วมธุรกิจกะลามะพร้าว หมู่บ้านทุ่งป่อแป้น ตำบลปางยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ได้เป็นการศึกษาและแลกเปลี่ยนข้อมูลจากธุรกิจทั้งโรงงานและแบบครัวเรือนที่ทำผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว หมู่บ้านทุ่งป่อแป้น ได้มีการนำข้อมูลที่ได้อภิปรายหากกลยุทธ์ทางการตลาดร่วมกัน
2. การทำผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว ของหมู่บ้านทุ่งป่อแป้น ตำบลปางยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง สามารถนำมาทำเป็นจุดขาย และสร้างช่องทางจัดจำหน่ายโดยการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้กับอำเภอห้างฉัตรได้
3. ควรมีการวิจัยกลยุทธ์ทางการตลาดต่อยอดเพิ่มขึ้น
4. กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการเป็นรูปแบบธุรกิจ ข้อมูลผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการแต่ละรายไม่สามารถเปิดเผยให้ผู้ประกอบการรายอื่นให้ทราบได้ รวมถึงข้อมูลบางส่วน

บทสรุปงานวิจัย

การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณ กรณีศึกษา ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

อาจารย์ชัตติยา ชัตติยวรา นายอนุสรณ์ สมบูรณ์ และนายวิทวัส เสมอใจ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Email : kattiya18@hotmail.com

บทนำ

ชุมชนปงยางคก จังหวัดลำปาง เป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าของตนเอง อยู่หลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาการทำตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณ เป็นองค์ความรู้ที่มีเอกลักษณ์และมีชื่อเสียงมานาน ถือเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของชุมชนอย่างหนึ่งที่สร้างรายได้และชื่อเสียงให้กับกลุ่มผู้ผลิต แต่ปัจจุบันจำนวนผู้ผลิตตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณลดลงเพราะกลุ่มผู้สูงอายุที่เริ่มแก่ชรามากขึ้น ประกอบกับคนรุ่นหลังขาดความรู้ ความเข้าใจที่จะสืบทอดภูมิปัญญาดังกล่าว

ด้วยเหตุนี้ หากคาดการณ์ในอนาคต ภูมิปัญญานี้อาจสูญหายได้ซึ่งจะเป็นสิ่งที่น่าเสียดายยิ่ง ดังนั้น ผู้วิจัยและคณะ จึงมีความเห็นร่วมกันว่า ประเด็นปัญหานี้ควรได้รับการศึกษาในฐานะงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และคาดหวังว่า ภายหลังจากการวิจัยแล้ว คนในชุมชนจะมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณที่ถูกรวบรวม จัดเก็บ อย่างเป็นระบบและมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นฐานข้อมูลของชุมชน แล้วสามารถนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงกระบวนการพัฒนาระดับผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังสามารถรักษาภูมิปัญญาอันมีค่านี้ไว้ได้ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พึ่งตนเองได้ เกิดความภาคภูมิใจและทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งยั่งยืนต่อไป

วิธีการวิจัยและการดำเนินงาน

ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพที่ให้ความสำคัญรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือในการรวบรวมและจัดเก็บผ่านการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญา

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาการทำตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณ โดยเริ่มต้นจากการศึกษาเอกสารเบื้องต้นเกี่ยวกับการทำตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณ สํารวจสถานที่ผลิตตะเกียงในชุมชน เพื่อศึกษากระบวนการทำตะเกียงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และจัดเวทีชุมชนโดยเชิญผู้มีความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาเดิมในชุมชน คนเฒ่าคนแก่ที่มีประสบการณ์ในการทำตะเกียงมาร่วมพูดคุย สอบถาม แลกเปลี่ยน เล่าประวัติความเป็นมา กระบวนการผลิต ตลอดจนคุณลักษณะเด่นของตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณที่มีความพิเศษและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

นอกจากนี้ ยังได้มีการลงมือทดลองทำตะเกียงโดยผู้รู้ ผู้เฒ่า ผู้แก่ ที่มีประสบการณ์ทำตะเกียงได้สอนและถ่ายทอดวิธีการผลิตให้แก่กลุ่มเยาวชนในชุมชนได้ลงมือทดลองทำ

กิจกรรมที่ 2 การรวบรวมและจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญา

ผู้วิจัยและคณะได้รวบรวมและจัดเก็บองค์ความรู้ในการทำตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณโดยได้จัดทำเอกสารต้นฉบับมอบให้แก่กลุ่มผลิตตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณ และแผ่นพับซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาการทำตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณ เพื่อเผยแพร่

กิจกรรมที่ 3 การแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาผ่านทางเว็บไซต์

นอกจากนี้ ได้ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลปางสัก เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ดังกล่าวเป็นส่วนประกอบหนึ่งของฐานข้อมูลชุมชนปางสักให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงความรู้ได้ทางเว็บไซต์

ผลที่ได้จากการดำเนินงาน

ผลการวิจัยทำให้ได้องค์ความรู้ในการทำตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณ ในด้านวัตถุดิบ ด้านกระบวนการผลิต ด้านการตลาด ด้านการรวมกลุ่ม และด้านการสืบทอดและเผยแพร่ ข้อมูลจากการจัดเก็บองค์ความรู้อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมได้ถูกขยายผลต่อการเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบ แผ่นพับและเว็บไซต์ อันเป็นการเปิดโอกาสให้คนภายนอกชุมชนได้เรียนรู้ แบ่งปันกันในวงกว้าง

การนำผลงานไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยจากโครงการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณสามารถเกิดการนำไปใช้ประโยชน์ต่อบุคคล หน่วยงาน และชุมชน ดังนี้

- 1.กลุ่มทำตะเกียง สามารถดึงองค์ความรู้จากกระบวนการผลิต การส่งเสริมความรู้ ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดเก็บรวบรวมความรู้ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น
- 2.หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลปางสัก มีข้อมูลภูมิปัญญาชุมชนที่แสดงเอกลักษณ์ ความภูมิใจเป็นของชุมชน
- 3.ชุมชนปางสัก ได้รับชื่อเสียงในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและเกิดเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาผ่านทางสื่อต่าง ๆ

อภิปรายผล

การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณของชุมชนปางสัก ได้รวบรวมและจัดเก็บองค์ความรู้และประสบการณ์ภูมิปัญญาการทำตะเกียงที่มีอยู่ในตัวบุคคล ผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่ทำให้คนในชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากขึ้น

ข้อมูลจากการจัดเก็บองค์ความรู้อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมได้ถูกขยายผลต่อการเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบแผ่นพับและเว็บไซต์ อันเป็นการเปิดโอกาสให้คนภายนอกชุมชนได้เรียนรู้ แบ่งปันกันในวงกว้าง

อย่างไรก็ดี งานวิจัยชิ้นนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ยังมีประเด็นอีกมากที่จำเป็นต้องทำการศึกษาค้นคว้า โดยเฉพาอย่างยิ่ง การนำผลวิจัยนี้ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนอันจะเป็นการสืบสานความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับโรงเรียน และเป็นตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ต่อไป